

УДК 330.332:339

Л.В.Кузьменко, кандидат технічних наук, Національний технічний університет «Харківський Політехнічний інститут», Харків

А.С.Басюк, магістр, Національний технічний університет «Харківський Політехнічний інститут», Харків

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДУ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК

Метод експертних оцінок застосовують для дослідження об'єктів у випадках, коли немає достатньої інформації для використання аналітичних та інших традиційних методів.

Експертну оцінку виконують фахівці-експерти, які мають необхідну кваліфікацію та практичний досвід, що дозволяє їм робити аргументовані висновки щодо предмету дослідження.

Для подальшого використання ці висновки повинні відповідати умовам адекватності та узгодженості (у випадку групи експертів).

Аналіз літератури показує, що виконання вказаних вимог є проблемним, тому що досить важко здійснити процедури формування і ефективного використання групи експертів та забезпечити достатній рівень узгодженості й адекватності їх висловлювань.

Наприклад, в математичних моделях оцінювання [1] фінансового стану підприємства (ФСП), незважаючи на фундаментальність підходу до проблеми покращення оцінювання ФСП, використовується процедура відбору експертної групи, що може служити основою для виникнення дискусійних моментів. Застосування методів анкетного опитування та самооцінки для визначення рівня компетентності експертів вносить елемент суб'єктивізму, а тому не гарантує узгодженості та адекватності їх висловлювань.

Ми пропонуємо застосовувати таку послідовність етапів організації роботи експертів: формування генеральної множини експертів, формування

репрезентативної групи експертів, перевірка кваліфікації експертів та узгодженості їх висловлювань. Опишемо коротко сутність цих етапів.

1) Методом анкетного опитування виявляється генеральна множина експертів.

2) Формуються критерії кваліфікації експертів. Оскільки вказані критерії мають різну природу та розмірність, то виробляється кваліметрична шкала їх кількісної оцінки та порівняння.

3) Накладаючи кількісні обмеження на вказані критерії формуємо групу експертів відповідних властивостей. Враховуючи завжди існуючі ресурсні обмеження, використовуємо при цьому методи вибіркового дослідження. Це дає можливість з визначеною точністю та ймовірністю перенести результати вибіркового дослідження на генеральну множину експертів.

4) Методом статистичної обробки результатів тестування визначаємо кваліфікацію відібраної групи експертів за показниками надійності та точності висловлювань.

Лише після виконання етапів 1-4 приступаємо до проведення процесу експертних оцінок у відповідності з наміченою програмою.

5) Одностайність роботи експертів перевіряємо шляхом статистичної обробки їх висловлювань використовуючи матриці типу: «ранжування», попарного порівняння та «вхід-вихід».

6) Якщо значення коефіцієнтів узгодженості (W) та відповідності (U) висловлювань нижче заданого наперед рівня, то процедура повторюється, починаючи з етапу 2. При цьому рівень критеріїв, що характеризують експертів та використовуються в процесі малих вибірок підвищується.

Література: 1. Азарова А.О., Рузакова О.В. Математичні моделі оцінювання фінансового стану підприємства. – Вінниця : ВНТУ, 2010. — 172 с